

УДК 658. 511.01

Герасименко Т.О., к.е.н., доцент кафедри аудиту,
директор інституту економіки та фінансів
Львівська комерційна академія

ФІНАНСОВИЙ АНАЛІЗ: ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ

Вступ. У сучасних умовах господарювання функціонування підприємств нерозривно пов'язане з необхідністю проведення фінансового аналізу, який має забезпечувати основу для підготовки та прийняття управлінських рішень.

Не дивлячись на дослідження теоретичних, організаційних і методологічних засад фінансового аналізу відомими зарубіжними та вітчизняними вченими-економістами: А.Д. Шереметом, Є.В. Негашевим, Р.С. Сайфулінім, Л.А. Лахтіоною, К.В. Измайловою, Д.В. Шияном, М.Г. Чумаченком та іншими, ряд проблем як теоретичного, так і практичного характеру залишаються невирішеними.

Метою статті є дослідження дефініції „фінансовий аналіз” і проблемних питань щодо його методики.

Виклад основного матеріалу. У сучасній економічній науці немає однозначного підходу до визначення фінансового аналізу. Окремі науковці схиляються до думки, що фінансовий аналіз – це метод оцінки та прогнозування фінансового стану підприємства.

Вчена Измайлова К.В. вважає, що “фінансовий аналіз – це метод оцінювання і прогнозування фінансового стану підприємства” [2, с. 3]. Майже аналогічне визначення дають вчені Кіндрацька Г.І., Білик М.С. і Загородній А.Г “Фінансовий аналіз – це метод оцінки і прогнозування фінансового стану підприємства на підставі даних бухгалтерського фінансового обліку і звітності” [3, с. 283].

На наш погляд, ототожнювати фінансовий аналіз із методом оцінки та прогнозування фінансового стану недоречно, так як це значно звужує сферу його застосування в управлінні підприємством.

Ряд науковців, даючи визначення фінансового аналізу, основний акцент роблять на аналітичних процедурах або ж методичних прийомах. Що знову ж таки не є вірним підходом.

У відповідності до методичних вказівок “Фінансовий аналіз - це сукупність аналітичних процедур, що базуються на загальнодоступній інформації фінансового характеру і призначені для оцінки стану й

ефективності використання економічного потенціалу підприємства, а також прийняття управлінських рішень стосовно оптимізації його діяльності або участі в ній” [4. с. 16].

Більш вдалим, на наш погляд, є визначення фінансового аналізу, яке подано вченими Білик М. Д., Павловською О. В., Притуляк Н. М., Невмержицькою Н. Ю. та Шеремет О.О. Доречним є те, що зазначені економісти вбачають у фінансовому аналізі процес дослідження. При цьому вчені Білик М. Д., Павловська О. В., Притуляк Н. М., Невмержицька Н. Ю. зазначають, що це ще й засіб накопичення, трансформації й використання інформації фінансового характеру.

Згідно методики аналізу запропонованої Міністерством фінансів України, “Фінансовий аналіз – це процес дослідження фінансового стану і основних результатів фінансово-господарської діяльності підприємства з метою виявлення резервів підвищення його ринкової вартості та забезпечення ефективного розвитку, це засіб накопичення, трансформації й використання інформації фінансового характеру” [5. с. 11].

Окрім неоднозначного підходу до тлумачення терміну “фінансовий аналіз” на сьогоднішній день залишаються невирішеними окремі методичні питання. Насамперед це стосується внутрішньої структуризації фінансового аналізу. Більшість науковців ототожнюють фінансовий аналіз лише з аналізом фінансового стану підприємства, що є некоректним, оскільки це звужує мету, зміст, інформаційну базу фінансового аналізу та можливості використання його результатів в управлінні.

Спроба провести певну структуризацію фінансового аналізу була зроблена на законодавчому рівні, про що свідчать нормативні акти Міністерств економіки та фінансів, Фонду державного майна, Укоопспілки [4, 5, 6,10].

Щодо Положення про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації, то воно було розроблено з метою встановлення єдиного порядку та основних методичних засад проведення поглибленого аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації. У ньому зазначено, що “фінансовий аналіз діяльності підприємства - комплексне вивчення фінансового стану підприємства з метою оцінки досягнутих фінансових результатів, що проводиться за допомогою методів фінансового аналізу за даними бухгалтерської (фінансової)

звітності підприємства» [6]. У ньому визначені і основні етапи фінансового аналізу підприємства. Вони включають:

- оцінку майнового стану підприємства та динаміки його зміни;
- аналіз фінансових результатів діяльності підприємства;
- аналіз ліквідності;
- аналіз ділової активності;
- аналіз платоспроможності (фінансової стійкості);
- аналіз рентабельності.

Розробники даного положення з незрозумілих міркувань виділили окремо аналіз ліквідності і аналіз платоспроможності. Причому, поняття платоспроможності ототожнюються з поняттям фінансової стійкості.

Дещо інший підхід до методики фінансового аналізу спостерігається у наказі Міністерства фінансів України № 170 від 14.02.2006 р. „Про затвердження Методики аналізу фінансово-господарської діяльності підприємств державного сектору економіки” [5]. У ньому зазначені такі основні компоненти фінансового аналізу діяльності підприємства:

- горизонтальний фінансовий аналіз, який проводиться з метою вивчення динаміки окремих фінансових показників, розрахованих за даними фінансової звітності за певний період часу;
- вертикальний фінансовий аналіз, який базується на порівнянні питомої ваги окремих структурних складових;
- порівняльний фінансовий аналіз, який проводиться для зіставлення планових та фактичних показників, фактичних і нормативних (галузевих, загальних) показників;
- аналіз фінансових коефіцієнтів, який полягає у зіставленні показників звітності та(або) фінансового плану з метою розрахунку коефіцієнтів: коефіцієнт платоспроможності (ліквідності), оцінки оборотності активів, фінансової стабільності підприємства тощо;
- факторний фінансовий аналіз, який проводиться для оцінки впливу окремих чинників на рівень відповідних результативних показників.

Розгляд методичних підходів, зазначених у нормативних документах, показав, що фінансовий аналіз, пов'язаний із оцінкою окремих сторін діяльності, і не передбачає комплексного підходу. Щодо підходів вчених, то в основному вони притримуються такої ж думки. На нашу думку, при визначенні напрямів проведення внутрішнього

фінансового аналізу необхідно враховувати специфічні особливості та галузеву приналежність суб'єкта аналізу.

Також певні труднощі виникають на практиці при розрахунку фінансових коефіцієнтів. Це пов'язано насамперед з неймовірно велика кількість коефіцієнтів, які безпроблемно можна розрахувати за даними фінансової звітності, проте немає систематизації щодо коефіцієнтів.

Як показують дослідження, найбільш суттєвим недоліком є те, що результати фінансового аналізу у більшості випадків є недостовірними, так як ґрунтуються на неточній з об'єктивних і суб'єктивних причин інформації.

Висновки та перспективи подальших досліджень.

Неоднозначний підхід науковців до визначення фінансового аналізу та його призначення накладає свій відбиток на методиці проведення. У зв'язку з цим невирішеними залишаються питання внутрішньої структуризації фінансового аналізу та розробки чіткої методики його проведення. Напрями вирішення зазначених питань будуть висвітлені у наступних публікаціях.

Список використаних джерел

1. Агентство з питань запобігання банкрутству підприємств та організацій. Аналіз фінансово-господарського стану неплатоспроможних підприємств та організацій. Наказ від 27.06.1997р. №81 <http://search.ligazakon.ua>
2. Ізмайлова К.В. Фінансовий аналіз: навч. посібник/ Ізмайлова К.В. – 2-ге вид. стереотип. – К.: МАУП, 2001. - 152 с.: іл. – Бібліогр.: с. 142-144.
3. Кіндрацька Г.І. Економічний аналіз: теорія і практика: підручник/ Г.І. Кіндрацька, М.С. Білик, А.Г. Загородній, за ред. проф. А.Г. Загороднього. – Львів: Магнолія Плюс, 2006. – 428 с.
4. Міністерство економіки. Методичні вказівки. Аналіз фінансового стану підприємства. Наказ від 23.01.1998р. №9. <http://search.ligazakon.ua>
5. Міністерство фінансів України. Методика аналізу фінансово-господарської діяльності підприємств державного сектору економіки. Наказ № 170 від 14.02.2006 р. <http://search.ligazakon.ua>
6. Міністерство фінансів та Фонд державного майна. Фінансовий аналіз діяльності підприємства Наказ від 26.01.2001р. №49/121. <http://search.ligazakon.ua>
7. Старостенко Г.Г., Фінансовий аналіз: навч. посібник/ Г.Г. Старостенко, Н.В. Мірко – К.: Центр навчальної літератури, 2006.
8. Фінансовий аналіз: навч. посіб./ М.Д. Білик, О.В. Павловська, Н. М. Притуляк, Н. Невмержицька. - К.: КНЕУ, 2005. - 592 с.
9. Финансово-кредитный энциклопедический словарь / редкол. А.Г. Грязновой - М.: Финансы и статистика, 2004.
10. Укоопспілка. Методичні рекомендації з аналізу і оцінки фінансового стану підприємства. Методичні рекомендації від 28.07.2006 р. <http://search.ligazakon.ua>

«Економічні науки». – Серія «Облік і фінанси». – Випуск 7 (25). Ч. 1. – 2010.

11. Шеремет О.О. Фінансовий аналіз: навч. посібник/ Шеремет О.О. – К.: Міленіум, 2003.